

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 28.

V Mariboru 14. julija 1870.

Tečaj IV.

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Dalje.)

Gosp. prof. Šuman nastopi oder in govori tako-le: Slavni tabor, Slovenci in Slovenke bistrhih oči in brabrib src, izvolite me poslušati, jaz hočem govoriti o časti in pravici našega slovenskega jezika.

Postava pravi: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živ in da ti dobro pojde na tem svetu. Ta postava velja tudi o narodu. Narod, spoštuj svoje očake in matere in očetovski in materinski jezik, da boš dolgo živ in ti dobro pojde na tem svetu. Ta postava velja tudi o narodu. Narod ki svojega materinskega jezika ne spoštuje, ta ne bo dolgo živ in mu ne pojde dobro na tem svetu, ampak narod, ki svojega jezika ne spoštuje, bo kmalo umrl in minol iz tega sveta, in tečas kar še živi, se mu ne godi dobro, zaničevanje in sramota, duševna in telesna reva ga tare dokler ne omaga ter sosedu prepusti svoje mesto.

Zato Slovenci, če hočemo, da naš narod živi in se mu dobro godi — in to hočemo — spoštujmo svoj materni jezik, spoštujmo mili slovenski jezik, spoštujmo predrago nam slovenščino. Naj lepše in naj boljše pa mi spoštujmo slovenščino in svoj slovenski materni jezik, če branimo slovenskemu jeziku dostojec mu pravice. Vsaka pravica velja, kedar in dokar se brani, varuje, čuva. Čuvajočih je pravica. Kdor pravice ne čuva in brani, temu hudobni in krivični so- sed lahko pravico ukrade ali oropa. Vzemimo si primer: Vi imate n. pr. malopridnega soseda, ki vam goni živino na travnik. Pripasejo se konji in krave in voli in svinje in teleta. Če živali ne odganjate, ne napravite plotu, sosedu ne naložite da živino pase in od vašega travnika odvrta, kaj se vam zgodi? Namesto senokoše imate popasen travnik in sosedova živina je debela, sosed se smeji, vi pa nimate sena, niti paše, niti kaj prid živine, še travnik počasu zgubite, če tako zlorabo pripuščate več let. Zato čuvajočih je pravica.

To velja tudi pri narodnih pravicah in pri pravici jezika. Če si mi Slovenci sami jezikovih pravic ne branimo, ne čuvamo, kdo za sveto voljo, bi nam jih pa branil? Morda Nemci, ki so radi, če bi se mi vsi ponemčili, ali Madjari, ki so radi, če se pomadjarimo, ali Italijani, ki ravno tako koprne po naši krvi in zemlji! — Ravno mi Slovenci sami imamo zahtevati, da se našemu jeziku pravica godi, koder Slovenci bivajo, v vsem javnem in nejavnem življenju, ne samo v hiši in hlevu, ampak tudi v cerkvi in šoli in uradu.

Kajti po božjih in državnih postavah imamo mi Slovenci pravico do svojega slovenskega jezika, da velja v šolah in uradih; kakor na Nemškem nemški, na Italijanskem italijanski itd., ravno tako mora imeti veljavo in spoštovanje na Slovenskem slovenski jezik. To ravno je pomen pravice, da je tu taistov Slovencu prav, kar je tam Nemcu, ali tudi Magjaru ali Italijanu prav. Če imajo Nemci nemške šole, moramo imeti mi Slovenci slovenske, in ravno tako imajo tudi vsi drugi narodi šole in urade v svojem, a ne v tujem jeziku. Nek taborski govornik je nekde rekel: Ko bi kateri Slovenec šel na Nemško in tam v javni šoli nemške učence slovenski učil, ali kak uradnik na Nemškem pisal slovenska

pisma, Nemci bi ga v Muro vrgli. Htel je reči, tak živa je čut pravice, da nikakor nebi takšne krivice pripustili.

Kako pa se pri nas godi? Pogledjmo si v mesta v latinske, bogoslovske, pripravniške in še celo v normalne šole. Z večine najdemo vse nemško. Kaki 2 urici ste primerjeni tudi slovenskemu jeziku, 26—30 ur pa se učijo v tujem nemškem jeziku iz nemških knjig od nemških učiteljev. Po človeškem razumu in po božji pravici, ki zahteva enakost za vse, to ni prav, ampak velika krivica, ki se godi naši mladini in vsemu narodu. Pomislite, imate 11letnega dečka ki ne zna ne ene nemške besede in ga pošljete v mesto v srednje šole v gimnazijo ali realko ali v učiteljsko pripravnico. Deček pride v šolo, celo uro mu nemški učitelj nekaj pravi, pa dečko ne vé kaj. Dečko poslušaja a nič ne čuje, ker nič ne razume, on je za učitelja gluha, učitelj pa njemu mutast in se ne razumeta. Ura je končana, dečko pride iz šole, se joče: ne morem se učiti, nič ne razumem. In Slovenci dragi, to se ne godi enemu ali dvema, ampak Slovencem na stotine na vsaki mestni šoli, vsakemu Slovincu, kedar v nemško šolo pride. Celu Nemci imenujejo tako podučevanje v nerazumljivem jeziku pedagogično barbarstvo, to je, rekel bi, živinsko a ne človeško izgojevanje.

Da nikdor ne ugovarja, da naš jezik ni sposoben za viši nauk, naj bo to rečeno, da so se že v 9. stoletju za sv. Cirila in Metoda božje in večne resnice učile v slovenskem jeziku. Kaj bi se zdaj, ko že 1000 let piše in nad 300 let tiska, ne bi posvetne reči mogle učiti? Pred 10 leti so tudi hrvatskemu in madjarskemu jeziku hteli oponašati, da je nesposoben, dnes pa so vse šole od malih do najvišjih šol in do vseučilišča na Magjarskem magjarske, na Hrvaškem hrvatske.

Zato tirjajmo tudi mi za vse šole na Slovenskem slovenski učni jezik. Čuvajočih je pravica, kdor išče, najde, kdor trka se mu odpre. Razun Magjarov in Hrvatov so tudi že na Avstrijskem dobili Poljaki in Čehi svoje narodne srednje šole, Hrvati in Srbi jih tudi imajo, zakaj bi jih mi Slovenci nebi imeli, saj naš jezik ni najzadnji na svetu, če smo slovenskega roda, kojega število se šteje nad 80 milijonov ljudi.

Premislite pa še tudi kvar in škodo ki izvira iz tujih šol za naš narod. Naša mladina v šoli zaostaja, če deček ne more preskočiti jeza, ki mu je postavljen v tujem učnem jeziku. Mesto, da bi dobili dosta šolanih mladenčev in mož nazaj med ljudstvo, pricaplajo dečki dostikrat prvo leto domu, ker zaradi nemškega jezika niso mogli naprej. Bi se učili v domačem slovenskem jeziku, vse bi razumeli in se pošteno izšolali, tako jih pa je na domači zemlji tuja šola izpahnoła nazaj v kmete in k delu, če se še ga morejo privaditi.

(Dalje.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Staro drevo.

Če je drevo staro, zanemarjeno; ni nikoli otrobljeno, obrezano ali zaceľjeno bilo, tako drevo se postara in roditi jenja. Treba ga je ogladiti, in če je še deblo zadosti živo,